

KINA (II. dio)

OGREN VARIOLA

KAIFONG – KINA KAKVU ŽELITE VIDJETI

Drugi dio putovanja kroz Kinu započet ćemo u Kaifongu, gradu od kojeg smo očekivali puno, a dobili neizmjereno. U literaturi se susreću razni oblici naziva, a na kartama je to često Kaifeng, ali Kinezi ga zovu Kaifong.

Stara prijestolnica zaista zaslužuje naziv prijestolnica. I danas bi ovo mogao biti kraljevski grad. Sve ovdje bilo je na visini očekivanog ili višoj. I ovdje smo bili samo jednu noć, ali u hotelu koji je zaista prvoklasan (po slobodnoj procjeni zaslužuje više od tri zvjezdice koliko ima). Pogled na grad s osmog kata bio je neobičan prizor za Kinu. Grad je nalik na europske gradove. Nema ogromnih nebodera, ima zelenila gotovo kao Zagreb, sačuvano je dosta onih tradicionalnih kineskih krovova, a u daljini se, kroz nezaobilaznu maglu, uočavaju niske dizalice koje grade sasvim niske višekatnice. Sve je nekako tradicionalnije nego ostali dio Kine.

Pravi cilj boravka ovdje bio je stari grad, koji je na prijelazu prvog u drugi milenij doživio najveći procvat. Brojao je više od milijun stanovnika i vjerojatno je u to vrijeme bio najveći grad na svijetu. Kasnije je grad služio kao južna prijestolnica u sjevernokineskom carstvu Jin. I danas je okružen neporušenim zidinama. Građen je geometrijski pravilno, otprilike 3x4 km s ortogonalnom mrežom ulica.

U gradu su dva velika jezera uređena poput parka, okružena drvećem i šetalištem. Na jednom dijelu južnijeg jezera postavljeno

je više sprava za vježbanje, poput teretane na otvorenom. Na drugom dijelu postavljene su duž jezera klesane figure od bijelog kamena. Na pojedinim mjestima ljudi pecaju – znači ima i riba u jezeru.

Nedaleko prvog jezera nalaze se dva sjajna zdanja. Prvo je mali i stari taoistički hram u tradicionalnom stilu s kipovima svećenika, izrezbaren i obojen najživopisnije. Tradicionalno građevno sredstvo – drvo. Bili smo zadovoljni viđenim, a onda smo ušli u carski dio. Grad u gradu! Iako je to veličine svega 160 x 160 m nismo izašli barem dva sata. To je najljepše što smo vidjeli u Kini. Sve građevine su drvene u tradicionalnom stilu. Malo jezerce s fontanom, unutarnji vrt s cvijećem usred kuće (što se vidi samo na filmovima), palače i svetišta, jedna velika peterokatna kuća/toranj (vjerojatno glavna carska rezidencija, sl. 1) s obojenim relje-

foto: Marina Mayer

©MarinaM

Sl. 1. Carska rezidencija

Sl. 2. Detalj s reljefa na carskoj rezidenciji

fom izrađenim puno ljepše i detaljnije (sl. 2) od najbaroknijih europskih građevina. Čim vidite tako nešto odmah vam postaje jasno

da Europljanima nedostaje jedna komponenta, ne znaju se služiti bojom kao Kinezi.

Unutar svake građevine slikarski prikazi iz povijesti grada i kipovi dostojanstvenika i vladara (u slikarstvu i kiparstvu ipak su za nijansu iza najvećih europskih dostignuća – op.a.). S vrha peterokatne kule predivan je pogled na ostale stare krovove ovog zdanja s jezerom u pozadini (sl. 3). Zid koji okružuje carsko zdanje visok je oko 6-7 m.

Kinezi su trgovci pa se tako možete za malu svotu fotografirati u nekoj tradicionalnoj odjeći (ipak, istu odjeću ne prodaju, nažalost). No zato ju neki zaposlenici ovog zdanja nose kao uniformu. Sve je u stilu srednjovjekovne Kine.

Sl. 3. Carska palača, s vrha carske rezidencije

Sl. 4. Unutrašnjost jednog od hramova

Kaifong je zapadnim turistima vrlo nepoznat tako da smo u ovom kompleksu naišli na samo jednog Europljana, a kineskih turista ima 'kao da smo u Kini'. Ali treba primjetiti još nešto. Kinezi nemaju brade. Samo oni od 60 godina pa naviše, ponekad imaju bradu. Samo visoki dostojanstvenici i svećenici na kipovima i slikama imaju znatnu bradu kao odraz uzvišenosti. Obično se na to ne obraća pažnja, ali nas čak dvojica smo imali brade, pa smo primijetili iz idućeg razloga. Kako nismo sličili na dostojanstvene taoističke svećenike i nismo djelovali uzvišeno Kinezi su nas malo čudno gledali. Imali smo osjećaj da pričaju djeci: 'Gledaj sine, ovako su ljudi izgledali dok nije bilo civilizacije'. Pa uistinu, nakon razgledavanja Kaifonga, možemo reći da je Europa u srednjem vijeku imala još dug put pred sobom do civilizacije.

OSTALE ZANIMLJIVOSTI STARE PRIJESTOLNICE

Napokon, izašavši iz ovog veličanstvenog zdanja, put je vodio prema sjevernom jezeru. Da sve ipak ne bi bilo pretjeranog sjaja, unutar ovog starog grada nalazi se jedan mali slam s gomilom smeća nabacano duž ulice. Nakon što se i to prođe dolazi se do

kršćanske crkve. Naravno, sve na njoj piše na kineskom. Ali Kaifong nije poznat po toj crkvi nego po prvoj židovskoj općini u Kini. Na žalost ta prva sinagoga nije sačuvana, samo se zna lokacija na kojoj je bila. Uz to u gradu se nalazi i stara džamija građena u kineskom stilu. Ustvari, vjerska tolerancija je uvijek postojala dok se vjere nisu počele miješati u vlast ili izguravati jedna drugu.

Stari grad ima i gradnje u modernom stilu, ali pojedine ulice zaista nalikuju na ono što svatko očekuje od Kine. Kroz jednu takvu (u Europi bismo rekli cardo) morate proći na putu do sjevernog jezera.

Na tom jezeru organiziran je turistički obilazak brodom uz iskrcavanje na jedan otočić. To nismo stigli uzeti, a i nije bilo jeftino. Ipak, i obilazak jezera pješice je vrlo lijep (sl. 5), a od tamo put je vodio prema još jednom krasno uređenom parku s budističkim hramom i atraktivnom 'željeznom' pagodom. Naziv željezna je zbog dobivenog metalnog odsjaja.

Zapravo je to majstorski spoj drva i kamena koji je preživio tisuću godina prirodnih nedaća. Visoka je preko 50 m, s 13 reljefno izrezbarenih katova (sl. 6). Dozvoljeno je ući i popeti se, ali nije preporučljivo. Pagoda je

Sl. 5. Pogled na sjeverno jezero

foto: Marina Mayer

Sl. 6. 'Željezna' pagoda

vrlo uska s jako strmim kružnim stepenicama, na kojima je mimoilaženje moguće tek na dijelu gdje je nekakva mala niša pregrađena rešetkom kroz koju se može pogledati grad. Tek jedan čovjek se može ovdje uvući da propusti druge da prođu. Na vrhu je, kao neka relikvija, postavljen nekakav kalež zlatne boje.

Da nije toliko tijesno čovjek bi uživao u pogledu na grad kroz malo okno s 50 m visine. No popeti se kroz tu tijesnu kulu, makar i po vrućem danu, nije tako strašno. Dovoljno je polagano hodati uz odmor na svakom katu. Unutra uopće nije zagušljivo i vruće. Međutim, prava muka je spustiti se. Strme, spiralne stepenice u tami, s niskim nadglavljem bile bi jako neprijateljske za sve više od 1,9 m.

S istočne strane pagode opet je jedno malo jezerce i lijepo uređen parkić, a odmah iza tog jezera su stare i dobro očuvane gradske zidine. Ne djeluju impresivno, 5-6 m visine, ali su dobro branile grad od mongolskih hordi. Ovdje su prvi puta u povijesti (službeno zapisano) upotrijebljene rakete. Kinezi su na svoje strijele stavljali barutna punjenja da povećaju domet. Time su stvorili velike poteškoće Mongolima. Iscrpljujuću gradsku obranu dodatno je oslabila epidemija, pa kad je još južno kinesko carstvo Sung sklopilo savez s Mongolima grad se predao (1234. g.). Ipak, veliki kan Ugedaj (Ogotaj) dao se nagovoriti da prekrši mongolske običaje koji su nalagali pokolj u gradu i poštedito je prijestolnicu. Time je ovaj izuzetni grad ostao sačuvan, a Mongoli su dobili satisfakciju predajom ostalih gradova. Naime, kad su ostali vidjeli da je stanovništvo prijestolnice pošteđeno većina gradova se predala bez borbe. Time je zapravo carstvo Jin prestalo postojati, a Kaifong je polako počeo gubiti na važnosti jer su mongolski vladari stolovali u Beijingu.

No to nije sve po čemu je ovaj grad povijesno značajan. Ovdje je napravljen astronomski sat koji predstavlja prvi mehanički sat (sa zupčanicima) u povijesti. Nismo uspjeli doći do informacije gdje se taj sat nalazi, ali može se naslutiti da je u nekom muzeju u Beijingu.

Još spomenimo i zgradu sveučilišta, četverokatnicu građenu u lijepom tradicionalnom stilu. Nakon što ste propješačili više od pola grada uzimate, naravno, taksu. Početna cijena - nešto više od litre benzina. Za dva tri kilometra platite (s početnom cijenom) dvije litre benzina. Isplativo. A koliki je nered (ili red) u prometu opisuje jedna zgoda. Uspijete objasniti taksistu, koji naravno ne zna

ništa osim kineski i kinesko pismo, da želite do glavnog kolodvora. On napokon shvati i krene najkraćim putem. To znači iduće. Široka je cesta s dvije trake za svaki smjer i s duplom punom linijom u sredini. Taksista krene u svom smjeru, a onda okrene za 180, krene u suprotnom smjeru istim voznim trakom 200-300 m, pri tom trubi autobusu koji mu dolazi u susret, zaobiđe ga s autobusove desne strane, zatim okrene preko dvostruke pune crte i preko suprotnog smjera uđe u neku malu uličicu kroz koju izbjegava glavnu gužvu. I nikom to nije neobično. Svi se drže onog pravila, daj mu vremena da zakoči. Doveze vas do cilja i ne vara vas kao vozači rikše jer mu ne dozvoljava taksimetar.

Ipak, u Kaifongu vam prijete jedna druga opasnost. Dehidracija. Toliko je fascinirano da želite pogledat još samo ovo, pa još samo ovo, pa još samo ovo i zaboravite da je vruće. I na kraju ste u groznom stanju posve iscrpljeni. Ali isplatilo se. Autor ovog članka Kaifong smatra najljepšim gradom koji je vidio.

Ne zaboravimo spomenuti i da, ako imate vremena, možete otići na izlet do desetak kilometara sjevernijeg Huang Hea, a to vas izađe manje od deset eura. Nismo stigli.

KATASTROFALNI VLAKOVI

Kako to biva, poslije sunca dolazi kiša. Trebalo je krenuti prema Bejingu. Vlakovi idu često, ali kartu za spavaća kola (kako smo planirali) treba rezervirati barem tjedan unaprijed. Mi smo morali uzeti kartu za običan vagon. Onako umorni sjeli smo u tijesan vagon jedva se dočepavši rezerviranih sjedala. Gužva je bila potpuna tako da se gotovo i nije moglo prolaziti po sredini vagona. Mnogi nisu dobili rezervaciju

sjedala pa su sjedili po podu. Dvanaest sati traje noćna vožnja, a gužva se ne smanjuje niti na jednoj stanici. Uz svu tu muku imali smo još i problema s jednom retardiranom osobom kojoj se očigledno nismo svidjeli. Spavati ne možete jer jedva sjedite na malenom sjedalu, van ne vidite jer je mrak. Nismo uočili ni kad smo prešli Huang He, ali to je ionako mala rijeka nakon Chang Jianga. I na kraju vam se još dogodi da pred sam teško očekivani ulazak u Beijing izbije kvar na dalekovodu i to vam produlji putovanje za sat i pol. Vožnja tim vlakom predstavljala nam je najteže trenutke u Kini.

Dodatno, naletjeli smo na užasan hostel koji prokišnjava za većeg pljuska, pun je komaraca, neuredan... Poslije vlaka nije nam se dalo buniti, bili smo sretni da možemo leći na bilo kakav krevet. Oko podneva smo se smjestili, nemajući volju za brzim izlaskom. Iduća dva dana pogledat ćemo ono najbitnije u Bejingu.

BEIJING

Treba reći da je ovo, za razliku od Shangaia, grad koji predstavlja nešto vrijedno. Grad dakako, ima povijest, a to se osjeća. Premda je i ovdje sve puno nebodera (ne tako gusto izgrađenih) često se na njima može primijetiti tradicionalni kineski krov, nekakav spoj moderne arhitekture s tradicijom. U prometu vlada puno manji kaos nego u ostalim gradovima. Često su duž cesta i ulica postavljene ograde koje vas prisiljavaju da idete na zebru ili kroz pothodnik. I ima prilično puno policije. Pitanje koje smo si postavili je, je li to tako od sukoba na Tiananmenu?

Spomenuti trg zapravo i nije klasičan trg. Veličine je nekakvog hipodroma, ali nema na njemu nikakvih trgovina. Asfalt s jednom

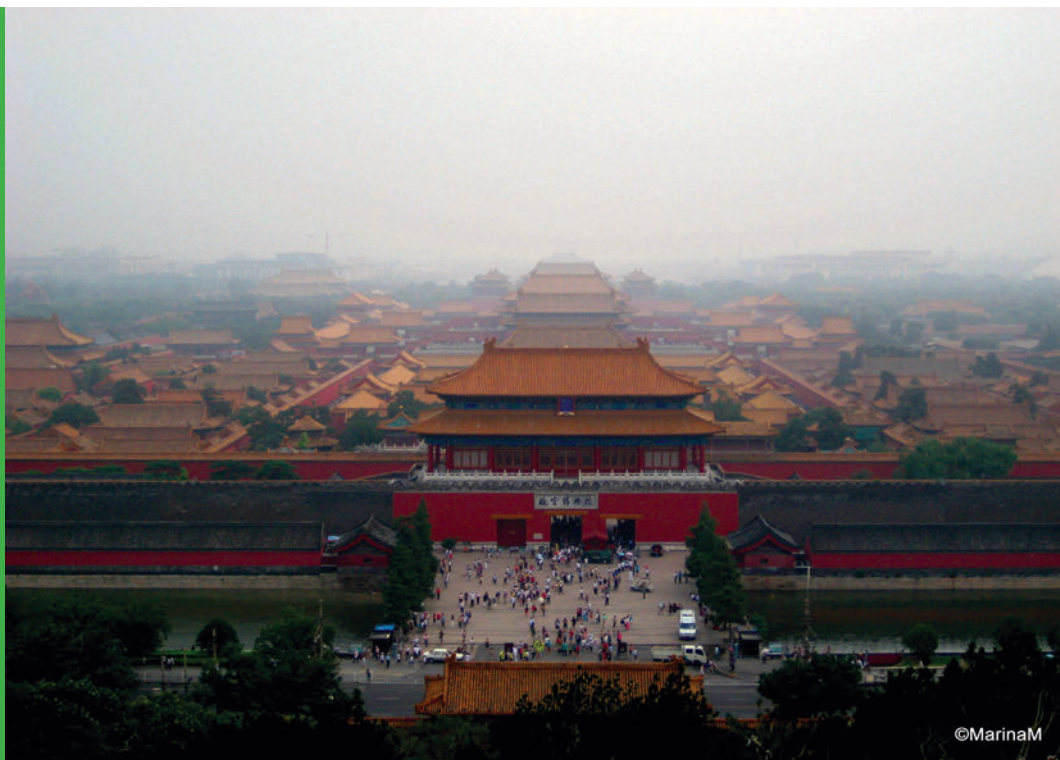

foto: Marina Mayer

©MarinaM

Sl. 7. Pogled na Zabranjeni grad sa sjeverne strane

spomeničkom skulpturom. S jedne strane je pothodnički ulaz, s druge povijesni muzej, s treće politika, a s četvrte, sjeverne strane, je ulaz u zabranjeni grad. Cijeli plato je ograđen metalnom ogradom. Više djeluje kao loše iskorišten gradski prostor nego kao nešto impresivno.

Zabranjeni grad je veći i treba ga vidjeti (sl. 7), ali zadiviti će vas samo ako niste vidjeli Kaifong. Zabranjeni grad je sav u tradicionalnom stilu s lijepom velikom carskom palačom, prostran je (0,75 km x 1 km) s mnogo građevina koje su turistima vrlo zanimljive i atraktivne. Na žalost niti u jednu se ne smije ulaziti pa to umanjuje čar. Tek kroz otvorena vrata na koja se svi naguravaju, ili kroz staklene prozore može se vidjeti prilič-

no prazna unutrašnjost zgrade, svilene tkanine, carsko prijestolje, poneka skulptura ili odjeća raznih dostojanstvenika.

Arhitektura je simetrična, s vrlo lijepim zgradama kojima su svi krovovi pozlaćeni. Svi zidovi su, naravno crveni, a na sjevernom kraju grada nalazi se mali zeleni parkić lijepo uređen. Izvan 7-8 m visokih zidina, nalazi se 50 m široka vodna barijera, kao opkop tvrđave. Još dalje na sjeveru, na brdašcu nalazi se hram i još nekoliko zanimljivih građevina koje su praktički dio zabranjenog grada, ali izvan zidina.

Dakle treba računati na jedan manji uspon kad se idete šetati Zabranjenim gradom. Zapadno je niz jezercica po kojima voze turistički brodići. Sve ovo je vrijedno pogle-

dati ako odete u Beijing i može se reći da je dobar pokazatelj stare kineske tradicije. No, opet treba ponoviti, Zabranjeni grad će vas impresionirati ako niste bili u Kaifongu. Ovo je samo kopija. Sve je uređivano za cara, a ne za ljude kao u južnoj prijestolnici. Tu se ne stanuje. Osjećaj je da je sve umjetnije stvoreno.

OSTALE OBIĐENE ZANIMLJIVOSTI BEIJINGA

Svim turistima je vrlo zanimljiva četvrt južno od Tiananmena u kojoj se kupuje suvenire, kako bi se reklo, od buhe do aviona. U Beijingu ima još dosta zanimljivosti, ali zbog kratkoće boravka nismo stigli puno toga obići. Pri svemu morate voditi računa i o radnom vremenu nekih ustanova i da-

nima kad ne rade. Ipak, zgodan je bio posjet planetariju u kojem ima dosta interakcije, od prikaza neba, do igre s teleskopima (uz objašnjavanje stručne osobe). Postoje i projekcije ili nebeskog svoda ili 3D filmova. Nedostatak: kod takvih projekcija nema žive riječi, nema komunikacije. U blizini planetarija je ZOO. Okolnosti su bile takve da nismo otišli pogledati pande.

Posjet muzeju starih astronomskih instrumenata je razočarao. Iako se pričaju bajke o staroj kineskoj astronomiji u ovom muzeju se ne može doznati puno o tomu. Većinom je sve bazirano na suradnji s europskim astronomima i na preuzimanju kopernikanskog sustava. Tu i tamo poneki zanimljiv instrument (vodena ura, sekstant...).

Sl. 8. Zid iz sredine prvog tisućljeća

VELIKI ZID

Priča za sebe je zid. Na glavni zid, na koji idu turisti, nismo išli. Zašto? Taj zid nije izvorni zid. Preuređen je, dotjeran samo za turiste i nije nikakvo svjetsko čudo danas napraviti zid. Drugi razlog je da je gradnja tog zida bila manje potrebna od očekivanog. Izgrađen je za vrijeme dinastije Ming. To je doba kad je već dugo bilo u upotrebi vatreno oružje, a zna se da razvojem vatre-nog oružja zidovi gube na važnosti. Stoga je puno zanimljiviji stari zaboravljeni zid, koji je građen još od starog vijeka. Malo turista ide tamo, sve je zapušteno i treba se dugo penjati uzbrdo i probijati kroz raslinje (naravno, zid je građen na hrptu brda). Visok je prosječno oko 3 m, na njemu ima busenova trave, ali pogled na padinu može ispričati priču kakvo je značenje zida bilo u vrijeme prije vatre-nog oružja. Čak se ni mongolski konjanici nisu usudili direktno napadati zid (vjerojatno bi ga jedino rimska vojska mogla napadati). Ovaj zid (sl. 8) je stoljećima čuvao Kinu od nomada sa sjevera. Nepoznat je, nije održavan, ali baš zato je izvorni i nije oštećivan milijunima turističkih cipela i 'renovacijama'.

I POVRATAK IZ KINE

Time smo došli do kraja petnaestodnev-nog boravka u Kini (bez dolaska i odlaska koji danas traju otprilike jedan dan). Obišli smo koliko smo mogli i stigli za to vrijeme i, opskrbljeni novim znanjem, suvenirima za prijatelje, doživljajima, krenuli put kuće (na drugu stranu naše male loptice).

Let avionom je bio nestvaran. Cijelim pu-tem vedro vrijeme. Ispod nas izuzetno živ reljef, valovite gore pokrivene šumom, s ma-lim jezercima u dolinama. Velik broj malenih altokumulusa koji se rijede približavanjem

pustinji Gobi. A ova pustinja je fascinantna. Letite sat vremena iznad ničega. Ni trunke zelenila, ni ceste, ni vodotoka. Prazno, pu-sto, mrtvo. Kao da nadliječete Mars (sl. 9). Smeđe žuti pijesak, na nekim dijelovima su tvrđe, još neoglodane, stijene, malo dalje je crvenkasto tlo, vjerojatno bogato željeznim spojevima, jedno isušeno slano jezero (ili samo tako izgleda), tek u daljini zalutali alto-kumululus pred raspadom. Preletjeli smo dvi-je oaze koje ne obiluju zelenilom, ali očito skrivaju podzemnu vodu.

Nakon sat vremena napokon dolazimo do laganog prijelaza pustinje u stepska po-dručja. Tu se već nalaze jezera i ponešto zelenog raslinja, iako je i Ulan Bator još uvi-jek na polupustinjskom području. Nedaleko od Bajkala (200 km) nalazi se veliko jezero Khuvsgul izuzetno lijepih boja s jednim rtom koji jako podsjeća na Zlatni rat.

Nakon Sajanskog gorja i Altaja ušli smo u sibirsko močvarno područje, a približava-njem Uralu, kao obično, gomilaju se oblaci. Nakon Urala lijepo je vidjeti vijugavu Volgu što je znak da smo ponovo u Europi. Nad-liječemo već dobro poznate krajeve, prela-zimo Ukrajinu i Mađarsku i na kraju se ču-dimo kako je (barem duž zračnog koridora)

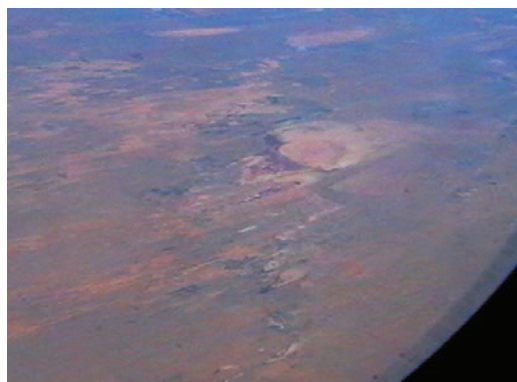

foto: Ogren Variola

Sl. 9. Marsov pejzaž pustinje Gobi

u Hrvatskoj zapravo sva zemlja u Slavoniji obrađena.

Sedamnaest dana bilo je fizički dosta naporno, u prvom redu zbog vrućine i sparine, pomrčinu na koju smo išli, vidjeli nismo, ali vrijedilo je pogledati krajeve kroz koje smo prošli, izvući zaključke i razbiti neke propagandne mitove koji prate Kinu. I, po ne znam koji put treba napomenuti da, ako ikad budete išli razgledat Kinu obavezno planirajte svratiti do Kaifonga. A ako ste geograf izborite se za sjedalo u avionu do prozora.

Na žalost financijska konstrukcija ne dozvoljava da se svake godine nekamo otputujete, a mi smo bili dvije godine za redom u

lovu na pomrčinu Sunca i sad slijedi pauza od nekoliko godina, no dojmovi s ovakvih putovanja traju više od nekoliko godina. Još dugo ćemo ih sabirati.

Savjet za kraj: kamo god idete koristite za planiranje putovanja Google Earth (verzija 5.0). Idealan (bez pretjerivanja) za pripremanje geografskog terena ili turističkog ili poslovnog putovanja na bilo koju točku svijeta. Nama je ovo izuzetno olakšalo snalaženje u krajevima koje smo posjetili i mogli smo si stoga ostaviti više vremena za zapažanje sitnica koje često najbolje opisuju prostor kroz koji putujete. Putujte, zapažajte, naučite!

OGREN VARIOLA, prof. geogr.

Tehnički muzej

Savska cesta 18, 10000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: ob061@yahoo.com